

BISER

list za širenje prosvjete megju muslimanima u Bosni i Hercegovini.

God. I

Nakladom:
Prve muslimanske nakladne knjižare i štamparije
(Muhamed **Bekir Kalajdžić**)
U Mostaru.

Uredio:
MUSA Ćazim Ćatić.

1912/1913.

Mostar.

Štamparija „Biser“

SADRŽAJ

POUČNI ČLANCI.

Asim: O društvosti 179, 198, 244, 269.

Azm zade Refik beg-Ahmed Rašidkadič: Panislamizam i Evropa 3, 17, 49, 97, 421, 145, 169, 193, 225, 257.

Bjelevac Šefika Nesterin: Odgoj i škola 274. Catić M, Ćazim: Misticizam i utjecaj Perzijanaca na tursko pjesništvo 73. Osmanlijski pjesnik Galib-dede 124, 155, 173.

Fočanin: Pojam o zečatu 19.

•*Gjogo Husein:* Kratak pregled perzijske književnosti- 208, 246, 272.

Hebel L P.- Poslanik: Korisne pouke 86. *Kazazović S.:* Sredstva i dojmovi tragičnog izražavanja 231, 264.

Muftić M. Hifzi: Šta je naš cilj 4. *Muftić S. Firuz:* Dževdet paša 5., Crna gora 25. *Mulić Hamdija:* Majka 8. Čast 51. U zlu se ne poništi 130. *Resulović Nazif: Žena 101.*

Serdarevid Muhamed Seid: Samopouzdanje i tevekjul 51. Istina i pravda 151.

ZABAVNI DIO.

PRIPOVIJETKE I, CRTICE.

Originalne:

Bjelevac A Hifzi: Pod drugim suncem 99, 122, 147, 176, 200, 234, 266.

Gjogo Husein: U tugjem svijetu 7, 22. Životopis jednog me-gjeda 83, 110, 133, 160, 183, 215. *Hamzalija:* Ne bi joj sugjeno 9, 23, 59, *Karišiković Mirhab-Šukri: Dva života 32, 54, 81, 103,* 129, 153, 181, 210.

Muftić Hazim: Mlade i stare mačke 80. Jedan život 131.

Muftić S. Firuz: Nevoljnik 17. *Nerčes Ata:* Gljive 55.

Tukac i tuka 76. *Resulović Nazif: Jaram 132.*

Sarajlić Šemsudin: Bijela tačka pod gajem 171, 197, 259, 226, 260,

PREVEDENE:

H. F. - Zahirović Muhamed: Borba s tigrom 271, N N. -

Resulović N.; Mačka mladog mornara 68. *Paul Jean-Poslanik:* Nesretnik u oči nove godine 58.

PJESME U STIHOVIMA.

ORIGINALNE: *Bjelevac Šefika*

Nesterin: Idu dani 83. Ljubavi 213.

Ćatić M. Ćazim: Vizija 7. Mystika, Nostalgija 4. Ja čekam 9. Nox 53. Iz ciklusa „O ženi" (sedamnaest soneta) 77. Hram ljubavi 81. Iz zbirke „Živi cvjetovi" (osam soneta) 98. Smrt, Kurban — bajramski kandilj, Imaginacija 131. U mom atelieru 154. Onim kojih se tiče 179. Moja ispovijest 198. Kraj Neretve 263.

Čelić M. Gazanfer: Njoj 16. Stara priča 58. Suze 162. Mrak 185.

Domoljub: Povijesti otadžbine 4. *Ferid:* U sutonu 63.

Karanfilaga: Na pendžeru 176. *Karišiković Mirhab-Šukri: Tebi samo pjevam 11. Kurtagić Fadil:* Čarobna - priča 5. Mutni stihovi 62. Misterij 155.

Narcus: Noćna slika 183. P. S. P.:

Uvehlom oleandru, Dugi čaši 18.

Sirotoljub: Islamsko sirotište 147. *Šairi Tešnjevi: Gajretu 170.*

Tanović J.; Akord bola 11. Ti i ja 231. Sutonski snovi 268. *Tuzlanka A. Zilkida: Tiho je 244.*

PREVEDENE.

Ali Suad-Ćatić M. Ćazim: Bo sjećanja 162.

Ali Džanib-Ćatić M. Ćazim: Vihor 59.

Sulejman Saib —Ćatić M. Ćazim: Kroz drvlje, Izbledjele bašte 105.

Šekib Akif- Ćatić M. Ćazim: Lustradžija 59.

Tahsin Nahid-Ćatić M. Ćazim: Megju cvijećem 105.

PJESME U PROZI.

ORIGINALNE:

Ljiljanski: Tragedija duša, ili „Bijela ruža" 86, 112, 138, 162.

Mirhab: Uvehla majska ruža 6.

S. Asim: Ptica 18.

Tanović J.: Najljepša stranica neispisana 9.

PREVEDENE:

Ahmed Hikmet-Ćatić M. Ćazim: Kad se je svijet stvarao 111.

Hamdullah Subh-Ćatić M. Ćazim: Svjetlo i sjene 112.

Jakub Kadri-Ćatić M. Ćazim: Osamljeni putnik 61.

Mehmed Fuad-Ćatić M. Ćazim: Gajevi tuge 8. Dželal

Sahir-Ćatić M. Ćazim: Spram horizonta 62. Dženab

Šihabuddin- Ćatić M. Ćazim: Ovo je sve ljubav 62.

DRAME. ORIGINALNE: *Bjelevac A.*

Hifzi: Lukavi opančar 1C5.

PREVEDENE: *Ljeskovčanin*

Hajrudin - Ćazim: Alkibijadovo pseto 55.

MALE *PRIČE I DOSJETKE.

Azabagić Zumreta: Hafizova mudrost, Pametna robinja, Dobra nada, Dosjetljiv berber 185

S.: Noširevan i hamal, Ko što čini, sve sebi 21.

R. A.: Karakušina osuda 21.

AFORIZMI.

Balić O. A.: Zrnje biserovo 11. Mudre izreke, 19.

Kasumović Ahmed Hamdi: Istočno biserje 274.

Lebib: Narodne poslovice 64. *Mursel Sulejman*:

Epigrami 273

Narcus: Aforizmi 86, 186.

Rašidkadić A.: Aforizmi 113, 183.

S, F.: Zrnje biserovo 19.

NARODNE UMOTVORINE.

Arnautović Fadil: Sarajke djevojke, Duda Penjavina i Varešanin Meho 164.

Balić O. A.: U kadune Ismetaginice 11.

Baščaušević H. Fehim: Kad morija Mostar morijaše 275.

Čavkić F.: Za sevdahom 138.

Kurtagić Muharem Muhamedov: Mustajbegovica 65.

P. Hajrudin: Dilber Meho i Fatima mlada 19. Nesretna ljubav Zlatije djevojke 87.

ZDRAVLJE.

Deronja Osman: 0 toplini zdrava ljudskog tijela 87.

Hodža: Prva pomoć kod manjih nezgoda 12. Tjelesna njega naše školske mladeži 22. 0 stanovima 66. Sušica — tuberkuloza 113.

M. Refik: Zrak i ljudski organizam 139. Ognjuština ili tifus 350.

LISTAK.

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Bagdadska željeznica 13. Jubilej „Polumjeseca“ 67. Ismailbeg Gasprinski 116. Porast muslimana na Javi, Hazreti Omerov novac, Ramijev Pomirba muslimana i Budhista, Muslimani se bude Gasprinski otvara mektebe u Bombaju 141, Smrt velikog muslimanskog učenjaka 164. Mevludi šerif 186. Irthahidari - naim, Vjersko - prosvjetna autonomija kineskih muslimana, Bugjenje svijesti muslimanskih žena 217. Kulturno i gospodarstveno podizanje ruskih muslimana 252. Dragocjenosti Sultanove riznice 253. Kulturno gospodarstveni

napredak muslimana u Mandžuriji, Djelovanje kineskih muslimana u Nankingu 275. Islamska misionerska ekspedicija na Filipine, Broj muslimana u Americi, Važni zaključci indijskih muslimana 276.

KNJIŽEVNOST:

A.H. B.: Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti (Prilog kulturnoj historiji Bosne i Hercegovine. Napisao Dr. Safvet beg Bašagić.) 92.

Čatić M. Ćazim: Odbjegle noći. (Pjesme osm. pjesnika Husejn Sireta) 68. Kipovi. (Pjesme osm. pjesnika Faik Alije) 165.

D. Z.; M. Milinović „Ko je provodadžija?“ 24.

H.: Književni pupoljci 142.

H. J.: Trogodišnji književni rad lista „Gajreta“ 188, 218..

Muallim: Islam i kultura 14.

Uredništvo: Uspomena pejsamberova preseljenja iz Meke u Medinu, Sličice i profili 14. Ćorav račun, Muallim, Jusuf i Ismail 70. Književne studije. „Gajret“ 118. Gajret, Misbah, Muallim 166. Muslimanska žena 221. Nekoliko isl. Ustanova, Talasanje misli, Dječinske pjesme, Gajret, Misbah, Muallim 254. Muslimanska biblioteka u Mostaru, Zapisnici islamske prosvjetne ankete, Iz tmine k svjetlu, Hrvatska zajednica 277.

KULTURNE BILJEŠKE:

Narodni dobrotvor, Pomognimo „Gajretu“, Prva musul. nakladna knjižara 14. Za „Gajret“, Hodžinske stipendije, Muslimanski soko u Mostara, Izložba ručnih radova i crtarija zanatlijske škole u Mostaru, Položili ispit zrelosti Odgoda ovogodišnje skupštine društva „Gajret“ 25. Štipendije za obrazovanje trgovaca 26. Udruženje bos. herc. ilmijje 70. Musl. centr. banka, Islamski gjački konvikt, Početak školske godine 71. Narodna dobrotvorka 72. Pravila bos. herc. ilmijje 93, 119, 142, 191, 223, 256, 278. Proslava desetgodišnjice „Gajretove“ 166. Musl. sirotište, Kranjčevićev spomenik 167. „Gajretova“ desetgodišnjica. 190. Zabava u korist Muhadžira 192. Džemalov vaz u; Carevoj džamimiji 222. Pasivitet „udruženja bos. herc. ilmijje“ 278.

RJEGJE UVRŠTAVANE STVARI:

Nekrolozi: Osmanu A. GJikiću i Mahmutbegu Fadilpašiću. Razno. S ureničkog stola. Poruke i odgovori uredništva; Zagonetke i t. d. i t. d.

U drugom broju ovog godišta pogrešno su se obilježile stranice rednim brojevima; na pr. prva stranica počinje kao i u prvog broja sa 1., a trebala je počinjati sa 17. i tako redom do zadnje stranice, koja je morala biti obilježena sa brojem 40. mjesto sa 24. Dakle neka poštovani čitatelji to isprave i pogrešku nam oprostite.

BROJ 1.

„BISER“ izlazi dva puta
mjesečno
Cijena je listu za gjake,
muallime i talebu u Bosni
i Hercegovini god, K3'—,
dok za ostale K 6.—, a
za sve ostale zemlje 10 fra
naka.

BISER

LIST ZA ŠIRENJE PROSVJETE MEGJU MU-
SLIMANIMA U BOSNI I HERCEGOVINI.

GODINA I.

Za oglase plaća se prvi
put za cijelu stranu 40, za
pola 20, za osminu 6, a za
šestnaestinu 4 krune. Sli-
jedeća uvrštenja popust.
Za prijevode oglasa iz jed-
noga jezika u drugi računa
se. 8 kruna po stranici.

Pojedini brojevi 30 helera. Rukopisi se ne vraćaju.
--- Neplaćena se pisma ne primaju. ---

Sve što se tiče administracije i uredništva lista,
treba slati na adresu: „BISER“, Mostar (Hercegovina.)

PLATIVO I UTOŽ.IVO U MOSTARU.

1. Juna 1912.

M O S T A R

15. Redžeba 1330.

Vlasnik, izdavalac Prva muslimanska nakladna knjižara
nakladnik: MUHAMED-BEKIR KALAJDŽIĆ.

Uređuje: Redakcioni odbor.

Riječ-dvije o pokrenuću „Bisera“.

Prestankom izlaženja našeg prvog poučno-zabavnog lista „Behara“ pa privremenom obustavom lista „Gajreta“ već se je odmah osjetila neka praznina, neki zastoj u našem književno-prosvjetnom radu.

Naš narod i ako je većinom nepismen, ipak je rado što živom riječi, što čitanjem oplemenjivao i hranio dušu svoju lijepim štivom, lijepom poukom, koju su mu naši radnici na književničkom polju preko spomenutih listova pružali. A sada? Spomenuti listovi — kako rekosmo — prestadoše izlaziti, a naš narod time izgubi ono vrelo, kojim je svoj um, svoju već od prirode razvijenu duševnu sposobnost usavršavao, a ujedno i naši osobito mlađji književnici ostadoše bez onog sredstva, pomoću kojeg bi mogli svoj duševni produkt megju svoj narod proturati i tako ga postepeno dizati kulturnom i prosvjetnom napredku kao što se i ostali narodi dižu, jer samo lijepim i poučnim štivom narod će jedan oplemeniti i usavršiti svoju dušu i tako kao svjestan svoje uzvišene zadaće stupiti u kolo ostalih prosvećenih i kulturnih naroda. I baš s toga, da bi se našem narodu pružila ta prilika, da se kulturno i prosvjetno podigne i ojača, a u zdogovoru s većinom naših književnika širom Bosne i Hercegovine, evo pokrenusmo takav jedan list, da tako bar donekle ispunimo tu prazninu našeg kulturno - prosvjetnog rada, odnosno da nastavimo rad bivšeg lista „Behara“, koji je kroz vrijeme svoga izlaženja našem narodu od neprocjenjive koristi bio i koji ga je svojim blagotvornim djelovanjem prilično podigao iz onog mrtvila, u kome se je nalazio.

Ovaj novi poučno-zabavni list, kog pokrećemo, zove se „Biser“. Pisati će u čisto islamskom duhu, te se ne će upuštati u politička pitanja, jer stojimo na tom stanovištu, da je našem narodu preče prije dušveno prosvjetljenje i usavršenje, nego li prazna politika, koja — unaprijed budi rečeno, ne će u našem listu mjesta imati. Dakle list „biser“ baviće se jedino i isključivo prosvjetljenjem i kulturnim podizanjem našeg naroda, te će pojedino gradivo donositi u čisto islamskom duhu, kako bi mogao zaći u sve slojeve našeg naroda kao i u naše porodice, gdje je još najpotrebniji, te će u svome djelokrugu odnosno u okviru programa brižljivo nastojati, da u svoje kolo okupi sve naše radenike na kulturnom i prosvjetnom polju, da tako kao kompaktna cjelina što više svome milom narodu od pomoći budemo, a osobito će pažnju posvećivati

lijepom i valjanom odgoju našeg podmladka po onoj: Na mladima svijet ostaje. U kratko: „Biser“ će gledati da probudi našu svijest, da se već jednom maknemo s naše dosadanje mrtve točke, gdje se je mnogo pero slomilo, mnogo lijepa i plemenita ideja ugasnula, mnogo veliko djelo propalo.

Svjesni svoga podhvata i zadaće, a osokoljeni srdačnim pozdravom mnogih naših starijih i mlađih književnika, vjerujemo u lijep i hajirili uspjeh našeg „Bisera“, te s velikom ljubavlju, jakom i čvrstom voljom laćamo se posla, nadajući se, da nas ne će ni jedan, koji se na peru osjeća sposobnim — ostaviti u koliko može i u koliko se vjerski zaduženim osjeća, jer samo našim jedinstvenim i složnim radom moći će „Biser“ vršiti onu misiju, za koju se pokreće, moći će odgovarati svojoj uzvišenoj zadaći,

List „Biser“ štampaće se latinicom, te će donositi izabrane radove naših književnika u pjesmi i prozi, pa bili oni poučnog ili zabavnog sadržaja; razne pripovijesti iz našeg svakdašnjeg života, zatim prijevode iz turske, arapske i strane litarature (kod potonje u koliko se ne bude kosilo s programom lista); donosiće rasprave, koje zasijecaju u Islam i u naša životna pitanja i potrebe, kao i prikaze iz stranih literatura; kao i razne događaje iz Islamske povjesti i iz islamskog svijeta, sakupljanjem našeg narodnog blaga i t. d. To u kratko napomenusmo, o čemu će se sve „Biser“ baviti što se tiče samog gradiva.

A sad pri koncu još nešto da napomenemo.

Svaki zna, da je danas u opće svako poduzeće* svaki posao skopčan s velikim materialnim žrtvama, pa naravno i izdavanje jednog lista, a osobito ovako književnog, iziskuje dosta truda a još više troška. Ali mi smo se ipak na to odlučili, čvrsto uvjereni, da će naši prijatelji suradnici, učitelji, muallimi i gjaci živo raditi na tom, da se list što više među naš narod raširi, kao i da će naši predplatnici svojoj dužnosti odmah i u redu udovoljavati, kako bi „Biser“ u redu izlazio. Šta više mi smo tako daleko išli, da smo postavili cijenu lista najnižu što može biti: naime za muallime i gjake 3 K a za ostale 6 K godišnje, jer nas pri tome nije vukla kakva želja za možebitnim dobitkom, nego kako naprijed rekosmo: list „Biser“ pokrenusmo jedino u namjeri, da svome narodu pružimo duševne hrane, da ga prosvjetno i kulturno podignemo, da naš podmladak valjano odgojimo, kako bi danas sutra našem narodu mogao od koristi biti, da našu familiju i porodicu oplemenimo i uzgojimo u čisto islamskom duhu i da naše književnike u jedno kolo skupimo kao kompaktnu cjelinu. Dakle to je naša namjera bila pri pokrenuću „Bisera“, a njegova opstojnost zavisi samo i jedino od njegovih predplatnika odnosno od same preplate.

S toga mislimo i šta više uvjereni smo, da će svak svojoj dužnosti udovoljavati, a mi, izdajući prvi broj na svjetlo, kličemo:

Bože daj, da „Biser“ bude stjecištem kulturnog i prosvjetnog podizanja našeg naroda, da bude jedna nit, koja će nas sve u jedno kolo združiti i podići na onaj stepen naše jakosti, kako bi za sva vremena osigurali sebi i svome potomstvu ljepšu i sigurniju budućnost!

Uz mahsuz selam:

Uredništvo „Bisera“

Panislamizam i Evropa.*

Arapski napisao **Azma dez Refik beg.**

Prevodi **Ahmed-Rašidkadić.**

S pomoću Boga velikoga i blagoga započinjem, uzdajući se u potporu pravde i povjesti.

Namjera mi je, da ovom prilikom progovorim o neprijateljskom pisanju evropske štampe, koja postaje sve to neraspoređenijom, a koja je kadra navesti evropske državnike na sasma neopravdane korake i u budućnosti biti uzrokom patnjama na hiljadama ljudi.

Nadam se, da ova moja razlaganja ne će ostati beskorisna bar ljubiteljima istine pojedinih naroda.

U v o d .

Pošto je opstanak ljudskog društva uvjetovan na uzajamnu pomoć ljudi jedni drugima, to je zakon udruživanja prirodna stvar ljudskoga društva. Svrha i cilj druženja surazličiti, prema razlici potreba dotičnog društva. Kako je god potrebno, da se dvojica družu n. pr. za postignuće kakvog cilja manje vrijednosti, isto je tako nužno, da se ujedini više skupina za postignuće viših ciljeva. A ovo udruživanje je takogjer podvrgnuto nekim okolnostima, koje su prirođene ljudima, a to su različiti osjećaji ljudi. Od ovih osjećaja — bližih odnošaja — ljudi, ponajglavniji su oni, koji sjedinjuju jedan ili više naroda u jednu cjelinu, a ovamo spadaju ideja roda, nacije, domaće i vjere. Ove odnošaje ljudi nazivamo općenitom vezom ljudi. — Veza ljudi, proizlazeća iz ovih ideja i osjećaja, bijaše već od postanja ljudskog roda uvjetom opstanka ljudskog društva. Ljudi su po prirodi egoistični, te potisnuti svojstvom pohlepnosti naginju na podčinjavanje slabijega.

Zato je potrebno, da se ljudske oprečne sile po mogućnosti s razmjernima učine, s razloga, da onaj jači ne bi slabijega tlačio. — Ljudi su u svojoj evoluciji slični bilju: Kadgod jedna biljka, koja se brzo razvija, uništuje one oko sebe, isto je tako sa jednom skupinom ljudi, koji nemaju uvjeta, da silu jednakom silom odbiju. Ova skupina je ljudi potištena od svojih susjeda. Čim jedna od dviju skupina ljudi jednakije sila proširi svoju silu, drugoj je nužno za se se pobrinuti, ako misli oduprijeti se onoj spremnijoj i održati se. Ideja roda uvijek je uža od one domovinske, za to joj se i oduprijeti ne može. Kako god se ove dvije ne mogu oduprijeti jedna drugoj isto je nemoguće, da se odupre ideja nacije onoj vjere. Kojigod narod bude potišten od naroda širih ideja, potišteni je primoran starati se, da sebi pri-

bavi bar ono, čime će onom drugom ravan postati Na pr. Nijemci su od Fracuza jači. Ali kad bi Francuzi ujedinili sve romanske narode, Nijemci bi bili prisiljeni, da to kod Germana učine, čim bi opet došli u položaj jačega.

Sada primjenimo, osim ovih prirodnih, vjersku vezu megju ljudima. Uzmimo za primjer, ako bi se svi kršćanski narodi ujedinili, onda bi Turci prama njima ostali sasama slabi. Na temelju toga bi slijedilo, da bi se svi islamski narodi morali Turcima pridružiti, da time dobiju jednaku protusilu.

Gore spomenute odnošaje ljudi, koji nastaju samom prirodom, kao n. pr. domoljublje i narodnost mogu se uništiti tek onda, kada dotičnog naroda ne stane. Iza ovih dviju veza na trećem mjestu dolazi vjerska, Uzrok, da ovu vjersku svrstavamo tek na treće mjesto, je taj, što rijetko nailazimo na primjer, gdje se je ta veza u praksi provela i što vidimo, da to nastaje tek u skrajnjem času nužde! — Vrlo rijetko vidimo, da je vjera sve njoj pripajuće elemente ujedinila. Samo vidimo, da su pripadnici pojedinih vjera donekle jednakih osjećaja. Na pr. kada se kakova nesreća dogodi onim mislimanima na Istoku i oni na Zapadu osjete žalost, ali to nikad ne prelazi granica sažaljenja. Islamska vjera upućuje sve svoje vjernike na bratsvo i uzajamnu pomoć, ali na žalost vidimo, da se ovo bratstvo baš kod Muslimana najmanje praktikovalo.

Odmah iz vladanja islamskih velikana Bekira i Omera (r. a.) nastao je razdor megju Muslimanima prihvativši, osim islamskog bratstva, kojekakove druge ideje, te to bijaše uzrokom njihova opadanja, što se na žalost još ni do danas uklonilo nije. To je tako daleko pošlo, da ni najgrozniji položaj Muslimana nije ih mogao odvažiti, da se ujedine. A uzrok tomu je ponajglavniji taj, da se je iza vlade četvorice velikih halifa počelo u islamskoj državi apsolutistički vladati. Kakogod su bile različite pohote silničkih Sultana i islamskih vladara, tako su njihovi državljani pošli raznim putevima razdora i nesloge i tim uzrokom su svi oni zakoni i principi velikog Islamijeta, koji u sebi sadrži spas i blagostanje ljudi, odprnhnuli sa površine njihove države.

Još su nam pred očima križarske vojne, koje su izvikali svojim paklenim fanatizmom, glasoviti pop Pater Lermite i papa Urban II. Zapad je poput nabujale rječine, čitava dva vijeka pod žezlom kršćanskog jedinstva, nasrtao na Istok, te su u tom pogledu kršćani imali daleko veći uspjeh, nego Muslimani. U toku ovih dogogjaja, islamsko bratstvo i sloga napram kršćanskom jedinstvu, bijaše gotovo nikakvo. Proučavajući, kao kakvo čudovište, povjest križarskih ratova, osim malog uspjeha Sultana Nuruddina Zeugia, ne nalazimo nigdje na primjer islamskog jedinstva i prema tome zapanjeni ostajemo. On je jedini pomoću svoje mudrosti, znanja i taktične politike

*)Kad je lanjske godine „Behar“ počeo opet da izlazi, dao sam bio štampati u njemu prevod ove brošure, te je i izašao, „Uvod?“ u drugom broju. Na žalost „Behar“ je sa drugim brojem prestao izlaziti, te sam našao za munasib, da ovaj prevod štampam u „Biseru“.

uspio, da složi ata — bege (vojskovogje) sirijske i one arapskog poluotoka.

Godine 559. (po Hidž.) kadno je pakleni fanatizam poput izbibanog valovlja srtao na Istok, kadno su čete križara nemilosrdno harale, Nuruddin je znao sve to odbijati, povjerivši upravu najpobožnijim ljudima, koji su kod naroda najviše upliva imali.

Od velikih nesreća, koje Islam i Muslimane zadesiše, jedna je u 7. vijeku po H. tatarsko osvajanje, koja je porušila sve lijepe tečevine islamske civilizacije, a i same svjetle trake te civilizacije pomrčale te najzad bile uzrokom propasti vlasti Abasovića.

Poznato je, da su Tataři sa svojom barbarskom vojskom otišli čak s krajnjeg istoka, te naišavši na Siriju i Malu Aziju porušili sve, što im je pod divljačke ruke došlo. Šta su sve učinili Tataři Islamu i Muslimanima, najbolje nam to opisuje Ibni Ešir u uvodu svoga djela: „Dogogjaji godine 617“. On veli: „Ovoga, već davno minulog dogogjaja sa prezirom i gnjušanjem se spominjem. Da ovaj dogogjaj, kome sam ja takogjer očevicem, opišem, suzbija me neka nutarnja sila“.

Zar je lahko pisati o onim nevoljama, koje Islam zadesiše? Zar imade neko, koji bi prama tome mogao biti ravnodušan? Ali šta ću? Moljakanje drugova i prijatelja mojih, sile me, da ovo nekoliko redaka napišem. Mislio sam, i odlučio se: Ako ja to napišem, time ne ću ništa koristiti, zato odlučih, da im želju udovoljim. Ova odluka sadrži u sebi spominjanje onog dogogjaja, kakova više ni dani ni noći ne rodiše. Ovaj nesretni dogogjaj uzrokom je nazadku čitava čovječanstva, a napose Muslimana. Ne ćemo pretjerati, ako rećemo — da na čitavim stranicama ljudske prošlosti ne možemo naći primjera ovom žalosnom dogogjaju. Čitava povijest ne samo da nije ovakovo divljaštvo zabilježila nego ni na primjer nigdje ne nailazimo. Ovako se žalosno Ibni Esir spominje toga dogogjaja. Kako se vidi Tataři su na bližnjem Istoku poharali narode i države islamske. Muslimani bijahu bedemom, koji je imao odbiti napadaje divljih idolopoklonaca, pa ih ni to sve ne može dovesti do jedinstva i sloge, nego su se niske poglavice pojedinih plemena megju se borili i zatirali. Čudnovato, da ih ni ovaki ozbiljan položaj nije opametio, pa da se odazovu onoj zapovijedi Božjoj: „Vatesimu bihablillahi gjemia ve la tuferrikku" U slobodnom prijevodu znači: „Uхватите се сви у једно коло и немојте правити раздора“.

Naprotiv pojedine poglavice radeći, da očuvaju svoj individualitet zatirali se i to im bijaše kamen smutnje, te nije dugo potrajalo i oni su tako oslabili, da je to pogodovalo i onako bijesnom nasrtaju Ta tara. To tako sve dalje išlo i završilo se propašću vlasti Abasovića.

(Nastavitće se.)

Domoljub:

Povjest otadžbine.

Evo te gledam zanesenim okom,
Pov'jesti drage domovine moje ; Srce
mi strepi, a desnica drhće, Stranice
svete prevrćući tvoje — I duša mi se,
puna poštovanja Pobožno svakoj
tvojoj riječci klanja.. •

Na javor - guslam' u najslagjem zboru
Tebe su vile moga roda vile I svaki
spomen prošlosti nam slavne Ko'svet
amanet u te su nam slile, Da svojim
žarom sred našije grudi Stari nam
ponos i viteštvo budi.

O knjigo slave! Ja u tebi vidim
Junačkog Tvrтка i sve svoje pregje,
S handžarom oštrim u desnici ruci
Ponosnoj Bosni kako brane megje —
I poput smjelih divova i lava
Prsima štite svoja stara prava.

Ja vidim na tvom uzvišenom listu
Sva ona davna neumrla djela, Što
ih Sokoli, Pijale i Tire Stvoriše,
kad su uzdignuta čela Najvećem
carstvu na kormilu bili I krv
dušmansku potocima lili.

Ja vidim, kako vrh krševa naših
Sunašce zlatne slobodice sije, Junačka
seka kako bratu svome Niz jedra
pleća turu-perčin vije, A dična mati
svog jedinca hrani, Da Herceg-Bosni
čast i ponos brani.

Ja vidim evo sve krvave vojne I
bojna polja i britke handžare I alaj
— barjak, što se nebu vije I toke,
što se na šunašcu žare I bjesne ate,
što ko vihor lete — Ah, vidim svega
iz prošlosti svete.

U tvome krilu! Tobom zanešeno U
grudima drhće mlado srce moje —
Živijem žarom cjelivat bi htjelo Tvoj
svaki redak, svako slovice tvoje; Na
tvoje listove duša mi je pala, O sveto
nebo mojih ideala!

O naše slave ogledalo vjerno! Daj
rodu mome putovogja budi; Svoje mu
vatre ulivaj u dušu, Svojijem dahom
nadahni mu grudi, Pa sv'jetan tebe
neka smjelo brodi Svojemu spasu i
svojoj slobodi!

Zahrgjo handžar dok o klinu visi I svoju prošlost
pokopanu sniva, Moj narod neka laganijem perom
Budućnost ljepšu na tebi osniva, U tebi gleda ideale
svoje, Pov'jest drage otadžbine moje!

Fadil Kurtagić:

Čarobna priča.

Čarobnu sam sanjo priču : Amorovih regiona I
žalova Kevserovih presadio da sam cvieće U
gjulistan žića svoga nekad tužna i prebona, što
prpošno poče krilom Serafovim da polieće.

Cvatom mojih ideala procvala je vasiona, Kojom
nada, želja, sanja prosulo se pramaljeće Purpurnijem
svojini sjajem - skladno poput distihona U zanosu
mišljah, da ga rasplinuti ništa ne će.

S ledenjaka srca' tvoga skliznula se gorka java:
I si'jedila milu priču gjulistana mirisava,
Kog uzgajah kao čedo u života svoga raju — —

Gdje su sanje gnjezda vile u azuru tvojih zjena,
Tu obmana gruba ragja zmiye teških uspomena,
Što se mojom krvlju hrane i život mi ispijaju. ...

Dževdet paša.

(Biografija.)

S turskog preveo: S.-Firuz Muftić iz Foče.

Dževdet paša se je rodio 1238. gbd. pa hidžr. u Lovci, gdje je po svršetku niže škole učio pred muftijom i muderisom arapsku književnost, tefsir, logiku i druge znanosti. Nakon toga je neko vrijeme kod rečenog lovčanskog muftije tajničku službu obavljao. Za vladanja Sultan Mahmuda (1255. god. po hidžr.) ostavio je službu i nastavio nauke u Carigradu, gdje je temeljito učio od vjerskih predmeta: šeriatsko pravo, pravnu filozofiju šeriata, islamsku tradiciju (hadis), tefsir (tumačenje Kur-ana), moralistiku, dogmatiku, a od svjetskih: geografiju, svjetsku povijest, prirodopis, prirodoslovlje, matematiku i astronomiju. Poznavao je pet jezika i to: turski, arapski, perzijski, francuski i bugarski.

Još u ranoj mladosti zanimao se je književnošću, te je napisao dosta zabavnih i poučnih djela.

On je prvi, koji je počeo sabirati pravila turskog jezika da ga učini književnim jezikom, te je nakon

velikog truda i dosta dugog vremena i uspio u svom poduzeću, napisavši gramatiku turskog jezika. Za ovu zaslugu zovu ga Turci: preporoditeljem turske književnosti i ocem turskog jezika.

Dževdet paša je bio i kroničar, pa je napisao i jedno kroničarsko djelo, zvano: „Takvimul-efkar”.

Od svih knjiga najviše su ga zanimala povjestnička djela, pa ih je najviše i čitao, a po tom je sebi odabrao pravac u književnom radu: historijski, te je megu ostalim napisao „Povijest Islama” i „Povijest otomanske države” i još je pored toga dovršio prevod sa arapskog jezika „Kulturne svjetske povijesti”.

Godine 1260. po hidžr. posveti se kadinskoj struci, te nakon godine dana položi ruus-imitihan i po tom bi imenovan 1. carigradskim -kadijom sa mjesečnom plaćom od 1500 groša.

Godine 1265. imenovan je direktorom dar-ul-mualimina (preperandije) i ministrom prosvjete, te je odmah počeo sistematski reformirati sve škole, uveđavši u njih svjetske predmete i preudesiv način predavanja po savremenoj metodi. Pored ovoga je još mnoge škole na novo sagradio, a i starih dosta obnovio i popravio.

On je prvi sagradio žensku školu u Carigradu i dao u nju svoju kćer, a poslije glasovitu spisateljicu Fatime-Alije-hanumu, da se u nj ugledaju i ostali sugragjani.

Godine 1273. imenovan je članom učenjačke skupštine, koja je sastavila jednu zbirku šeriatskih ustanova, zvanu: „Metni metin”. Iste godine imenovan je još i članom visokog vijeća, koje jo sastavilo kanun pod imenom: „Dobre uredbe”, megu čije ustanove spada i zemljišni zakon (Erazi-kanun-nama), koji još i danas vrijedi za Bosnu i Hercegovinu.

Za tim ga je otomanska država spremala u više vilajeta, da uredi i reformira upravu. Tako je na pr. god. 1280. proputovao Bosnu i Hercegovinu i kroz jednu godinu i po uveo je u njoj nužne uredbe. Kad se je povratio u Carigrad, nagragjen je za taj posao osmanije ordenom II. stepena.

Godine 1284. imenovan je predsjednikom kascionog sudišta u Carigradu, koje je tada fungiralo mjesto ministarstva pravosugja, a kasnije je isto pretvoreno u sekciju ministarstva.

Kad se je osjetila potreba, da treba izraditi građanski zakon (Medželei-ahkami-adlije) za otomansku državu i to u smislu šeriata, bude ustrojena jedna učenjačka anketa, koja je radila na tom od god. 1284. — 1293. Za cijelo vrijeme, kroz koje je ovaj zakon izragjivan, bio je on kao predsjednik ili prisjednik rečene ankete.

Ovom se zakonu prigovara, da je kopija francuskog građanskog zakona (Codex civili), ali to ne odgovara istini, pošto su se rečeni učenjaci strogo držali pri sastavljanju toga zakona šeriatskih vrela, koja su — skoro sva — Medželi slično rasporejena

i koja iste ustanove sadrže, a pisani su — neki — prije 800 god. Jedino se Medžela razlikuje od starih kjitaba time, što je na paragrafe sastavljena.

25. maja 1895. po I. a. je ovaj veliki državnik i organizator, nakon dugogodišnjeg uspješnog rada na prosvjetnom i političkom polju, ispustio svoju plemenitu dušu. Na zapovjed carske irade pokopan je kod Sultan-Fatihove džamije u Carigradu. Rahmetullahi alejhi!

Mirhab.

Uvehla majska ruža.

(Pjesma u prozi).

Predvečerje ...

Sunčani su se traci kao izčezavajuća sjena lagano gubili u daljini iza onih nedoglednih gora i tek bi se još po koji navratio kao da mu je žao ostaviti bujnost i život mladog pramaljeća.

Zelena lišće, nabujala stabla i šaroliko cvijeće uz tihi Zefir kao da govore, da se pozdravljaju i šapotom jedno drugom nešto pripovijedaju .., dok se opet tamo po onom bujnom zelenilu bezbroj raznovrsnih vijenaca, od raznovrsnog cvijeća izprepletenih, prelijevaju i uz lagani povjetarac svoje prijašnje oblike u druge .. ljepše, ukusnije i zamamnije mijenjaju. O, divno je i veličanstveno to sve promatrati, u prirodi biti i prirodnim se čarima nasladjivati!

Onamo opet na drugoj strani čuo se tihi žubor vrela, lagano padanje titrajućih kapljica, koje su se prema zadnjim sunčanim tracima poput zrna bisera sjale i neke zamamljive .. privlačive i draguljne boje davale, dok je u onom malom, zelenilom nadkriivenom, grmu slavuj lagano svojim umiljatim pjevom raznovrsne melodije izvijao sve jače .. jače, kao kad dragi dragoj uz koljeno prebire na struni tanane žice i svoj glas uz titraj njihov pusti, da se akordi pjesme sve više i više dižu .. a ona to sve sluša., svaki glasak .. svaki akord s nekom nezasićenom čežnjom guta ... U onom istom zelenilu pod onom izraslom vrbom, što je svoje tanke grančice, okićene resama poput djevojčeta, kada svoje crno-svjetle kose raspote — sve do zemlje spustila .. tamo je sjedilo jedno biće, koje sve to promatralo .. sve to gledalo, ah ... u prirodi vazda boravilo .. nju ljubilo u njen nedokučni život prodiralo ..

I kao da je gledaš! .. Naslonila sa jednom rukom i nešto .. nešto premišljala .. Bijelo proljetno odijelo osobito je još više doprinosilo onoj njenoj prirodnoj ljepoti, onim lijepim crtama lica mladog andjelčeta, onoj bujnosti i duljini crne joj kose, s kojom se povjetarac igrao i rasipao ih po stasitom i razvi-

jenom tijelu. . . A one crne oči . . . one dvije iskrice žerave, pa one pune ručice, ... ah .. sve ti je to odavalo sliku savršene ljepote, koju pjesnici kao neko uzvišeno biće slave i opjevaju.

I priroda kao da zna, da se u njenom mekanom krilu nalazi jedno biće, slično anđelu, koje ju ljubi, pa je nastojala, da je razveseli, da joj dušu i srce okrijepi .. da je zadrži u svome slatkome zagrljaju .. I ona to sve vidi .. sve razumije kao i onaj još zadnji trak sunca, što se na njenoj raspletеноj i bujnoj kosi potitradio i nekud se daleko tamo izgubio ... kao i resice vrbe, što se lagano kradomice spuščale i njeno bijelo ali zamišljeno lice nerazumnim i nevidljivim poljupcima gladile ... Sve to vidi .. sve razumije kao i onog malog slavuja, što joj je negda dušu i srce blažio, što joj najdivnije svoje pjesmice pjevao ... i leptira, koji se toliko puta za blagih i lijepih proljetnih noći na njenoj kosi odmarao i svoju dušu krijepio...

I jednako je mislila .. onako nepomična, dok bi se tek kadkad bijele pune grudi dizale i za čas opet duboko tonule, a u ti čas bi se po lagani koji uzdah iz grudi mladog djevojčeta izvio .. uzdah pun neke duševne patnje .. neke unutrašnje borbe .. nekog nevidljivog duševnog tereta .. Na licu bi se pokazala neka promjena, oči bi se sitnom suzom zasvjetlile i — kao ukočene najedanput stadoše prama jednoj opredijeljenoj tački. I zagledala se, .. a u to vrijeme? ..

Ah ... kakve se sve misli i osjećaji pobudiše u grudima .. u srcu .. u duši njenoj ! Sjetila se, kako se negda u to doba veselila, kako se onom istom prirodnom nasladjivala, kako je tolike noći slušala onog istog slavuja, oni isti žubor vrela, ono isto cvrkutanje lepršavih ptičica, noćno šaputanje cvijeća s blijedim mjesecom ... sjetila se onog mjesta niže vrbe, kamo je pogled uprla, gdje je jednoć on stajao, pa onih umiljatih njegovih riječi, smijeha, vragoljaste šale, titraja mladih mu grudi i kucaja njegovog srca, koje je samo za nju bilo ... za nju živjelo ... nju jedino ljubilo ... Ah, sve joj se to časovitom brzinom u misli izredalo ... i kao izvan sebe skočila je .., i poput krasnog Anđela, poput one gorske vile kad raspletениh kosa upravi svoj hod preko zelenih du brava, išla je tamo onoj tački i činilo joj se kao da ga tu vidi, kao da tu stoji ... on, koga jedino ljubi, kome bi jedino srce svoje .. dušu svoju dala, u čijem krilu bi najvolila vječni sanak sniti .. Ali .. Na jednoć stade .. Grudi joj se naglo dizale i spuščale poput sitnih valova bistroga potočića, a lice kao da dobi smrti izgled ... „Ne! On nije! .. Tek slika nje gova .. On leži .. ha .. spava .. sanak? Vječni sanak spava?" To je sve takim tonom takim glasom izgovorila kao da vidiš, da joj se ta svaka riječ iz dna srca od njene duše odkida ... a ona sve više smalaksava.

Opet je sjela! Vidjela je, daje ono bila tek iluzija, tek varka njenih mnogobrojnih titraja svakovrsnih

misli -i sjećaja — a u isto vrijeme počela je cijela priroda, da svoje milo čedo, svog milog angjela razveseli, da joj pomogne, da joj dušu i srce oblaži. Ali sve je bilo uzaludno! — — —

Za kratko vrijeme tužio je slavuj, tužio leptir, mjesec i zvijedice male .. tužila je priroda cijela nad uvehlom ružom, nad sudbinom svojih vjernih dvaju drugova ...

Vizija.

M. Ćazim Ćatić:

Zikruš-šebabi hasretun, — H. Ali.

Katkad snatrim u tišini U
zaklonu plave sjene I
dozivam pred svoj pogled
Davne svoje uspomene.

Pa u tome sjetnom času Iz
predjela nepoznata Doprhne
mi jedna ptica Na krilima
suha zlata.

Povrh mene na grančici
Ljuljkajuć se, pjesmu vije,
Poput vina opija me Zvuk
njezine melodije.

U tom zvuku ko da dršće
Moja prošlost, mladost moja,
Ukrašena amber — cv'jećem
Od magijskih tisuć boja. —

Katkad ptica s grane sleti I
na moja prsa pane, Pa me
zlatnim krilom gladi I
cjeliva stare rane.

A njeni su svi cjelovi
Srcu mome melem — trava....
Hej! al ova zlatna ptica
Koketna je i varava!

Jer kad mi se ruka digne,
Njeno t'jelo da uhvati, Ona
prhne s mojih grudi I u
neznan kraj se vrati.

Njenim tragom tek se čuje
Smijeh jetke ironije. — —
Ah, ta ptica, to je duša
Mojih dana minuliše!...

U tugjem svijetu.

(Narodna priča.) Napisao:

Husein Gjogo.

Ne može se kazati: koje je godine ovaj događaj bio, ali se je dogodio jednom našem čovjeku iz Hercegovine, koji se davno i davno bio iselio u pusti Anadol. Tako pričaju stari ljudi po kahvama i sijelima.

Oni Anadolci nijesu mogli trpjeti našeg Aliju s toga, što nije bio njihovog nesula i što je bio valjan, pa počeo sticati lijep imetak, koji bi kupovao od тамошњих ljenivaca. Pobojali se oni, da će naš čovjek postati najbogatiji u toj pokrajini, pa s toga odlučiše, da ga pometu, pa i unište, — ako bude moguće. Oni za to pridobiju i valiju te pokrajine, pa s njim zajedno počеше vijećati, šta će i kako će raditi. Podugo su vijećali, ali nisu mogli ništa zaključiti, jer je Alija bio veoma dobar i pošten čovjek, koji nije volio huku i galamu, nego posao i rad. Najposlije reče imam od najveće džamije u tome gradu ovo: „Meni se čini, da on ne klanja u mojoj džamiji. Ja se ne sjećam, da je ikad ondje klanjao koji namaz, a kamo li koju džumu na božiji petak. Mi svi znamo, da je moja džamija u čitavom našem gradu na velikoj časti i da ima toliko carskih fermana, koliko ni jedna druga".

— Jest tako je! Za to ja kao njezin, mujezin, koji sa visoke munare dozivljem svijet na molitvu, uživam od sviju gragjana veliku čast. Taj stranac, što ne dolazi u našu džamiju, mene ponižava... — go voraše mujezin, koji bi još govorio, da ga imam ne opomenu, da prestane, jer on nije sve izgovorio.

— Kad je daklen tako sve razloženo, ja pred lažem, da naš valija izda strogu zapovijed: ko god ne dogje u petak u moju džamiju, neka ga dželati posijeku — i s tijem završi imam svoj govor.

Valija stane razmišljati: činilo mu se, da je to preoštra kazna i da bi svijet graknuo na njegovu upravu, kad bi telal to razglasio. S toga valija stade predlagati blažiju osudu, ali imam i mujezin svom silom naskočili, da bude onako, kako je rečeno. Nakon duge prepirke ipak se nagodiše i sastaviše ovaki zapisnik: — Ko god u ovaj petak, što će doći, ne dogje u najglavniju džamiju na džumu, taj će biti posjećen, ali na taj isti dan. Carska milost, koju izriče naš dobri valija u carevo ime, tome nesretniku produžuje život na ovom svijetu kroz četiri hefte, a četvrtog petka moraće pretrpiti kaznu, koju objavismo, jer se ljuto ogriješio o vjerske propise. Nu carska milost je još dala tome nesretniku pravo, da može za četiri petka, što će ih proživjeti, izreći četiri svoje želje, koje će se morati ispuniti, jer bi drugčije mogao osugjenik u zadnjem svom času izreći kletvu na samog padišaha".

Ovaj zapisnik prisutni potvrdiše svojim muhurima, a sutra dan narediše telalu, da to razglasi po svem gradu,

Naš čovjek nije ni slutio, da je to sve upereno protiv njega, pa nije ni polagao veliku važnost toj objavi. — „Ja mogu klanjati i u drugoj džamiji, pase pomoliti Allahu iz dna duše. Ta Bog nije odredio, u kojoj džamiji treba klanjati, već je odredio, da se na svakom mjestu treba Boga moliti i spominjati", — govorio Alija u sebi.

Kad je došao prvi petak, Alija u obično vrijeme pogje u drugu džamiju, koja je bila njegovoj kući najbliža, da se oduži svojoj dužnosti, koju mu vjera nalaže; ali kad tamo stiže, a u džamiji nema svijeta. Pogje s toga u drugu, pa u treću i t. d. ama ni u kojoj se ne klanja, jer su svi gragjani otišli u onu najveću džamiju. Zato i on pogje tamo, ali u po puta sreće ljude, koji su se već vraćali iz džamije, a malo zatijem dotrčaše dvije zaptije, te ga odvedoše svezana valiji u konak. Tamo nagje valiju u njegovoj sobi, a kraj valije posjeli: imam, mujezin i još nekoliko Anadolaca. Čim dovedoše Aliju pred valiju, svi skočiše na noge od velike ljutine.

— Ti da ne dogješ u moju džamiju! — vikao imam iz svega glasa, držeći šaku više glave.

— Ja ću ti kazati! — grmio mujezin protiv Alije, dižući obje šake u visinu, ko da će ga svega smrvti.

Valija opet iskesio svoje zube, jednom rukom prihvatio Aliju za rame, a drugom daje prisutnima znak, da se umire, a onda će ljutito:

— Ti, stranče, nisi klanjao džumu u najvećoj džamiji. . . .

— Nisam!

— A jesi li čuo carsku zapovijed prekjučer?

— Jesam!

— E dosta je više! — osjetljivo klicali dragi.

— Pa kakav sam ja grijeh počinio? — zapita mirno naš čovjek, na što mu mujezin planu ko živa vatra: Zar da se protiviš, grijješniče?

— Šutite! — poviče valija. — Ja sam u ovoj sobi gospodar i moje je da govorim i korim, da sudim i osugjujem. Naredba je izdata od ovog carskog ureda, i ona se mora poštivati i izvršivati. Ovaj stranac nije radio, kako carski sud nareguje, i zato će mu dželat odrubiti glavu u četvrti petak. To je jasno rečeno i pravo sugjeno, i protiv toga ne smije niko govoriti. — Za tijem, okrenuvši se Aliji, upita; — Kaži šta želiš, da ti izvršimo, jer tako stoji u onoj osudi, pa onda hajde kući čekaj konac svoga života . . .

Alija se bogme promijeni u licu i stade razmišljati, ali ga valija opomenu riječima: „Kazuj ili ako ne ćeš, idi kući svojoj ženi!"

„Kad nije druge, evo ću reći — progovori Alija. — Dajte mi stotinu dukata!

Valija otvori sanduk, te mu pred prisutnima izbroji novac na šta Alija ode.

Kad je došao kući i ispričao ženi, šta se dogodilo, nije mogla u prvi mah vjerovati, ama kad joj

izruči ono sto dukata, udari u plač i tugu. Ona je jako voljela svoga muža, jer je bio dobar i pošten i mlad, pa je s toga postala tužnija od samog čovjeka, koji je na smrt osugjen. Čitavu heftu dana nije spavala, po danu nije mogla od jada ništa raditi, već je vazda tugovala, plakala i razmišljala.: bi li se moglo izbjeći nesreći, koja eto prijete njezinom mužu, a po tome i njoj i njezinoj djeci. Kada je osvanuo prvi petak, čim se je Alija probudio, zapita ga: je li što izmislio za svoj spas.

— Mene je ova stvar tako iznenadila, da ja ne mogu ni misliti — odvrati Alija.

— Biva, ti nisi ništa dobro izmislio?

— Nisam . . . Ta meni je sve crno pred očima.

— E zahvali Bogu, ja sam se jednom dosjetila. Kada danas odeš valiji, da mu kašeš svoju drugu želju, ti onda zaišti od njega njegovu kćer, — reče mu žena.

— A šta će mi to pomoći u mojoj nevolji?

— Samo ti poslušaj moj savjet — odgovori žena, — i ja se uzdam u Boga, da će nas ovog belaja kurtarisati. Tako i bi. Alija reče valiji u brk, neka mu dade kćer za ženu. Naravno, da je ta želja valiju plaho iznenadila i razljutila. Čitav je sahat hodao po svojoj sobi, te razmišljao i sve prstima od ruku prevrtao. — Ja ti ne mogu šćeri dati, promrmlja on, ali mu Alija napomenu, da u carskom zapisniku stoji, da se mora ispuniti želja onoga, koga se osudilo, pa ko ne radi, kako carska volja zapovijeda, taj je caru ne poslušan. — A zar smije jedan carski veliki službenik kršiti careve naredbe? — zapita ga Alija.

Valija se jcš više nzhoda, još jače zavila prstima i na pošljetku uzdahnu: — Eto, nek bude, kako želiš . . .

(Nastaviće se.)

Mehmed Fuad:

Gajevi tuge.

Blijede usne melankoličnih večeri cjelivaju predmete, pune spokojstva i sipnje. Na srce se prosipa drhtava tuga: zlatni prah tajanstvene čežnje. Dok se vjetrovi večernje sjete bude iza sna, dotle se u duši otvaraju stare rane. Mrtvačka ruka noći uvija sve stvari u koprenu satkanu od drhtavih sjena. U tuzi daljina trepte sjene, melodije i drhtaji i magla duboke sentimentalnosti zasjenjuje oči. Duše, nijeme i pune samoprijedora, traže istančane poljupce ljiljana iz starih nepoznatih krajeva,

S turskog; *Ćazim.*

J. Tanovlć:

Najljepša stranica — neispisana.

Pjesnik

Sjeo je da napiše tešku, ali milu stranicu, . . . stranicu, što ju je ikada napisao: Iskrenu ko Istina, lahku ko uzdah, milu ko zvuk daleke glazbe, ljupku ko nevinoće, zvučnu ko pjesmu, svježnu ko proljetno jutro, punu ko grudi nevine djevice, jedru ko čedo prirode, potresnu ko tutanj grmljavine, a tužnu ko majčin jad I gle! Umoči pero Sabire misli traži riječi Najednom dodje Demon, rastjera mu sve to blago sanje, a najljepša stranica, stranica, njegove burne i paćeničke duše osta neispisana.....

Hamzalija :

Ne bi joj sugjeno.

(Piipovjest iz seoskog života).

Zadnji dani mj. juna već su na izmaku, a poljski poslovi u najvećem jeku. Pozniji se kukuruzi okopavaju, a raniji već i zagrću. Svukud je žurba,; u cijelom selu nema nikog živa da je besposlen.

Jutro je! . . . ! Sunce prosulo povjesmo svojih zraka na sve strane i sve malo po malo se uspinje na nebeski svod poput kakova starca uz visoko brdo. Bistre kapi rose, kao riblje oči, prelijevaju se pod tim zrakama, pa ti se čini, kao da se je izgjerdana zrnje biserovo djevojci ispod vrata prosulo po zelenoj travi. Slavulji skakuću po živicama i umiljatim glasom svojim izvode divne kajde. Nad gajevima i iznad potočića dižu se tanke magle kao lake sanje i nestaje ih pod utjecajem blagih sunčanih zraka poput jutarnjega sna.

Na rubu istočnog neba razabiru se crvene, pa onda ljubičaste konture oblaka, koje sve po malo iščezavaju, a ispod njih se ukazuje čisto nebesko plavilo.

Već iz daleka čuješ romon potočića, kako se verući izmegju brežuljaka i brda ruši u ponor. A jutarnji vjetrić čarlija i igra se lišćem na drveću: prevrće ga, okreće, isto kao kad se sudbina igra čovjekom, tim sitnim zemskim mravom.

Oko kuće Osme Omahaća sve je živo. Stara Osminica sa svojom dugom košuljom, bjelom kao snijeg, izašla je u dvorište i prosiplje zrnje kukuruza sitnoj peradi, kokošima, pa ih vabi, a one se sliježu u hrpu, tiskaju se, otimaju jedna od druge, a kvočka se raščepurila, pa se jagmi, da svojim pilićima nagje mjestu.

Mejra, kći Osmina, vraća se s vode uprćena obramenicom, na kojoj su s obje strane bile obješene buce pune vode. Njeno se je mlado i gipko tijelo uvijalo pod teretom, nu ona kao da ga na sebi nije ni osjećala. Kad dogje kući, spusti vodu, a uze dižvu i pogje toru, da muze krave.

Mali Salih sprema za to vrijeme svoju čobansku torbicu. U nju je metnuo kukuruzni kolač, komad sira, luka i soli. To je njegov ručak i užina. Već se spremio, pa premišlja: hoće li šta zaboraviti. „Ha, ha, vidi: za malo da je nijesam zaboravio!“ — veselo se nasmije mališan i otrče po svoju sviralicu, tu vjernu njegovu drugu, bez koje on ne će nikuda ni pedlja. Potraži je, te kad je nagje, zadjenu je za pas, pa veselo otrči toru. A kad je Mejra pomuzla krave, sluči on volove, krave i junad zajedno, a telad nasamu zatvori. Velika goveda zajmi pred sobom, izvadi sviralicu iza pojasa i poče svirati. Zvuči se rasuše na sve strane^

Najednom začuje odziv svoga druga Sulje Halepova, koji takogjer goni goveda na Uriju. Požuri i za čas zamače u seoski put, koji vodi sredinom sela.

Stari opet Osmo zadjelava klin, jer mu se motičište rasušilo, pa hoće da ga zaglavi.

— Bećire! — vikne on izdignuv malo glavu i uperiv oči u kuću svoju, vis koje je sjedio na dugom hrastovu panju.

— Oj, babo! — odazove se Bećir, najstariji sin Osmin.

Šta ti tamo radiš ?

— Obuвам se...

— A jesi T ti ono nama još kogagod zovnuo na kopanje? Vjera i Bog, nas troje ne ćemo danas ništa učiniti u onolikoj njivi.

— Ma ono, vala nijesam. Ti mi ništa ne reče pa ja i ne zвах nikoga.

— Boga mi, da si nam zovnuo kogagod.

— To je lahko! Sad ću, evo odmah. — Izagje pred kuću, pa će što mu grlo donosi:

— Ooo. — Hasane-e! — Hasane!

— Ko viče? — odazva se krupno muško grlo odonud, s onu stranu potoka.

— Vičem ja. More l“ kogod od vas doći danas na kopanje, more li?

U to koka, koja je htjela snijeti jaje, poče se rakoliti, a Bećir, koji je čekao odgovor Hasanov, razljuti se, pa uzme klipaču s tla i baci se na nju vičući:

— Iš, lisica te odnijela! Što si sad tu zaga lamila... ha?

— Ta nemoj me pometati, Boga ti! Eno čovjek viče, — srdito će Bećir, pa će onda okrenuv se Hasanovoj kući:

— Šta kažeš?

— Doće kogod, doće, — odgovori Hasan. Mejra se je uprav vraćala od tora, noseći dižvu punu mlijeka. Kad je čula gdje Bećir viče Hasana

da dogje na kopanje, sva protrne od nekog iznena-gjenja, veselja, čega li? — „Pa i on će biti danas na kopanju“?! — samo joj iz usta izleti pitanje. Za malo da nije u taj čas bacila na zemlju i mlijeko i dižvu. Obuzmu je neke misli, te polako spusti dižvu na tle, a pogled upre onamo, otkuda je trebao Hasan doći. Nije prošlo dugo vremena, a Hasan se Imširov pomoli s motikom preko ramena. Ona ga je gledala takovim pogledom, kao da bi ga njime htjela privući sebi. A on je žurno koracao kao da je išao posred polja, a ne uz brdo. Pa kako i ne? Momak na ženidbi; u najboljem naponu snage. Kad je bio nekoliko koraka daleko od Mejre, ona skoči i sva kao izvan sebe, a kao brzo i mlado jelenče otrči kući.

II.

Hasan je bio jedinac u Imšifa. Za to bi matere u selu i govorile svojoj djeci, kad bi im prigovorila, zašto i oni nemaju nove džemadane ili ječermne kao Hasan: „E, lahko njemu; njegov babo grabi gotovinu, a tog u nas nema. Vi se ne trebate s njim ni pore-diti; on je jedinak, a otac zgodan ko jedan po jedan“. To bi djecu jako peklo, ali morali su biti zadovoljni i s ovim odgovorom mjesto nova džemadana. Ovako bi i djeca otkresala Hasanu, kad bi se on počeo hvaliti sa svojom ječermom ili novim opancima, našara-nim sitnim, žutim brokvicama. On bi se samo nasmi-ješio i rekao: „E Bogme, šta ću vam ja; neka i vaši oci rade kao i moj, pa će i oni imati“.

On doduše nije nimalo bio ohol radi toga; on se je rado igrao sa svakim djetetom u selu. A kad je odrastao, dapače je gonio i goveda na pašu, te tu zajedno s njima po Uriji skakao. Starija bi djeca počela u njegov dirati zbog novog mu džemadana, a on kako je bio jako stidan, počeo ih izbjegavati. Obično bi se udaljio od njih, pa bi sam u hladu plandovao i uz to svirao na svojoj sviralicu.

Mejri, koja je takogjer čuvala goveda na Uriji, često bi se sažalilo na njegov, pa bi i ona posla za njim. I tako bi njih dvoje po cio dan zajedno sproveli. On bi obično svirao štogod na sviralicu, a Mejra bi pjevala. Da vrati Mejri ljubav, što mu čini društvo, uzvraćao bi on njena goveda, kad bi se raštrkala. A kad bi se mrak prikućio, onda bi sabrali sva goveda i zajedno krenuli kući.

Mujica, Mušana Bajramovića sin, je osobito nerado gledao to njihovo druženje, pa je nastojao na svaki način, da ih jedno omrazi drugom. Za to bi uvijek Mejri klevetao Hasana, govoreći, da joj on poručio sad ovo sad ono. Ali ništa mu ne pomože! Oni uvigiješe, šta on time hoće, pa bi mu se samo smijali, kad bi kojem šta govorio.

Tako su oni još od mladih nogu bili upućeni jedno na drugo i uvijek se rado nalazili zajedno, pa se skupa igrali, pjevali i svirali.

Hasan je jos od malena bio krupan, zdrav, da bi

njime stijenu mogao razbiti — što se kaže. U obra-zima se crvenio, a oči mu sijevale kao živa žeravica. - Tanani perčin mu izbijao ispod malog crvenog fe-sića i prekrivao bijeli puni vrat.

Pa i Mejra je bila vrlo lijepa. Osobito ju je resio vječito blagi, veseli izražaj lica. Modre oči poput vedra neba rujanskog dana, — gledale su bezazleno u svijet. A opet one kao jagode crvene usne, koje su vječito potsjećale na ruj istočnog neba za blagih ljetnih dana, pa oni pravilni maleni nosič, iznad kojeg se je kočilo uspravno i uzano čelo, sve ti to odavalo sliku savršene prirodne ljepote.

Oboje ih je raslo kao iz vode, pa kad su do-brano poodrasli, snimiše im čobanske torbice s ramena, a dadoše im druge poslove. Mejra je od sad u kući s majkom radila, a po katkad bi i ocu i bratu u poljskim poslovima pomagala, dok je Hasan uvijek s ocem na polju radio.

Isprva je jako neobično bilo jednomu bez dru-goga. Pa kako i ne, kad su do sad po cijelo ljeto bili jedno uz drugo kod goveda, a i u zimi se često sastajali! Istina oni su se s vremenom već i na to navikli.

Osobito je Hasan nešto čutio ... nešto nevidljivog osjećao za Mejrom. Nešto ga je uvijek vuklo k njoj. Tomu se je opirao, nastojao da uguši, ali mu se nije dalo — osjećao se je slabini za to neko unutarne uništenje Njegove su oči neprestano tražile nju — i samo nju. U njem se je nešto kuhalo, vrelo, a on ni sam nije znao, što to sve znači. Čeznuo je za njom . . . i ta je čežnja rasla sve iz dana u dan, dok se napokon nije pretvorila u pravi oganj vruće i žarke ljubavi.

Hasan ni tad nije pojmió, šta to znači. Ta on je dosad volio samo oca i majku! Istina volio je i svoje drugove, i ako su ga dirali, ali on je bez njih mogao biti. A eto sad najednom dolazi nešto sasvim trećega, koje je veće od te ljubavi prema drugovima, dapače i prema samim roditeljima. On osjeća u svojoj nutrini neizmjernu ugodnost, a u isto vrijeme i neprijatnost, što nema svog dosadašnjeg mira. Mora misliti na Mejru; — ta mu pomisao pruža slast i on u njoj vidi sebe, vidi svoj život.

Nu jedina muka, što ga peče, jest pomisao:

„Možda ona o tome ne će htjeti ništa ni da čuje? Ne će li me ona odbiti, pa i nasmijati mi se! Oh, onda bi bilo trista jada! Ne bi valjalo ni čefiri pare“.

Eto tako je Hasan sprovodio život s dana na dan, baveći se poljskim poslovima i misleći o svojoj Mejri do kasno doba noći. A onaj dan, kad ga je Bećir zvao na kopanje, tvrdo je odlučio, da će sve to Mejri saopćiti. Uhvatiće lijepu zgodu, kad bude na samu s njom, pa će joj reći sve, sve šta je i kako je. Ljepši čas nije mogao ni odabrati, nego kad budu cio dan zajedno na kopanju. (Nastaviće se.)

Mirhab-Šukri Karišiković.

Tebi samo pjevam

Tebi samo pjevam, kćerko Afrodite, Žice harfe moje udaraju za te, Svaki uzdah duše, svako slovice pjesme Podsjećaju vazda moje srce na te.

I gleda sam, Azra, po sto puta, gleda, Kako mjesec bl'jedi sjajno zvjezdje vodi, A nas dvoje negdje u tišini tamo Kako povjetarcem tihim morem brodi,

I kako tvoje to vilinsko tijelo Usvaja mi dušu, cijelo žice moje — Ah, i ja ću jednom kao Ašik-Garib Prolit more suza na kriocce tvoje.

O, ja tebi pjevam ! Tvoje biće slavim I prirodu šarnu, kuda ti koracaš I Danicu zvjezdu, pramaljetno Sunce, Onaj žubor vrela, kamo pogled bacaš.

Ah, ja sam ti, Azra, biće zagonetno, Što ga samo ljubav podiže i hrani — Još kad bijah djete — kad ne znadoh za sv'jet Amorova strijela u srce me rani.

I od tada, Azra, Mirhab će da pjeva, I da tebe diže, opjeva i slavi — Jer jedina ti mu vilinskom ljepotom Na gudalo prvi polijet pjesme stavi.

Tebi samo pjevam, kćerko Afrodite, Žice harfe moje udaraju za te, Svaki uzdah duše, svako slovice pjesme Podsjećaju vazda moje srce na te.

Oj, draga moja, Ti mi slomi liru Ljubavi, sreće i veselih dana, Da pjevam uz pratnju Tuge i Rana!

Oj, draga, s Bogom! Ostani u miru I budi srećna drugoga na krilu; Ja tražim Bacha, Bachanticu villu!

Zrnje biserovo.

Pribrao O. A.

Žalost je kao rana; manje vas boli, kad je ne dirate.

*

Ovaj je svijet zagonetka bez odgonetke.

Mjesto sitnih zvijezda, da su sve sunca, ne bismo ništa vidjeli; svi bi oslijepili.

Nikad se ne može vidjeti duša bez tijela, a tijelo bez duše može.

Kiša i rat ma koliko, da ih po kad-kad želimo, brzo nam dosade.

Pisanje je kao predivo, ono izlazi iz mozga, kao konac iz povjesma.

*

Kad istinu uredite, dotjerate i okitite, onda postane ružna kao prava laž.

Čovjek, koji čvrsto vjeruje u Boga, život mu je mio, a smrt nije strašilo.

*

Ni jedna ljubav nije tako kratkotrajna, kao ljubav naroda.

Svaki je fanatizam vatra; njenim plamenom ne upravlja svijest nego vjetar; kad se ugasi ostavlja za sobom crno zgarište.

NARODNE UMOTVORINE.

U kadune Ismetaginice.

Pribilježio: O. A. Balić,

U kadune Ismetaginice Dvije šćeri i četiri sina. Lijepo ih je majka odgojila:

J. Tanović:

Akord bola.

Ggjici Š. K.

Ej, duša moja slomljena je lira, Što zvoni tužno ko večernje zvono, A glasi se ko ranjenik bono, Kad traži ležaj pokoja i njira.

Glasovi njeni jesu pjesme bola, Kad ječe silno, — ječe rastrgano, Kad ječe blago, ječe uzdrhtano — Te pjesme jesu pjesme mog Idola.

Mušku djecu šalje u mektebe,
 Da postanu carevi zabiti; Žensku
 djecu majka naučila Tkati, vesti,
 itibar činiti. Kada ih je majka
 pogledala, Bogu dragom šućur
 učinila, Kad joj taku djecu
 darovao. Kada su joj šćeri
 ponarasle Njih mi prose age i
 begovi Od sve Bosne i
 Hercegovine. Majka ih je lijepo
 poudala Mejru daje Alajbegoviću
 Mladu begu s krvave Krajine, A
 Fatimu Omer efendiji Iz Travnika
 vezirskoga grada, Kad je tako
 šćeri poudala Ona stara Bogu se
 molila Da joj djeca dug umur
 imadu, Rahat budu, djecu
 izragjaju Mušku djecu careve
 junake, Što će dinu hizmet
 učiniti; Žensku djecu, mlade
 pašinice Što će ragjat sokolove
 sive.

Zdravlje.

Prva pomoć kod manjih nezgoda. — *Nesvjestica.*
 Ako kome dogje nesvjest, a ti mu podaj crne hladne
 kave, u koju uspi malo vinskog sirčeta, te mu podaj

popiti. Prije toga mu natari sljepočnice i čelo, pak
 će mu odmah bili laglje.

Štucavica. Štucavicu ćeš najlaglje otjerati, ako
 polagano lijevaš niz grlo vode. Dobro je uzeti malo
 burmuta u nos. Ako te neko iznenada prepane, nestaće
 štucavice.

Trun. Često se dogodi, da ti trun upane u oko,
 a to dosta muči. Onda tari drugo oko, pak će trun
 izaći.

Zapane li ti koštica u grlu, nastoj da pljucaš,
 metnuvši prst u grlo. Dobro je progutati i korice
 hljeba.

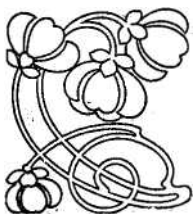
Ako ti što upane u nos, a ti uzmi burmuta, pak
 ćeš u kihanju sve izbaciti. Dobro je u nozdrve
 šmrkati ulje. Zagje li mušica ili što drugo u uho,
 naspj ulja, te ga izli, onda će trun ili mušica
 izaći napolje.

Krvotok nosa. Osobito ljeti, za velike vrućine
 dogodi se, da ti na jednoč iz nosa počne teći krv
 Da je zaustaviš najbolji je lijek šmrkanje vode. U
 vodu je dobro uliti nekoliko kapi sirčeta. Dobro je
 šmrknuti u nos kalofona i tipse, te će odmah prestati
 krv. Metni mokre obloge na zatiljak, sljepočice, na
 šiju i nos pa će onda prestati.

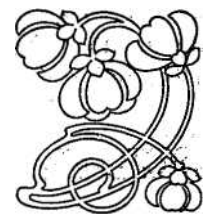
Ođ ujeda pčele i ose. Najprije izvadi žaoku, a
 onda dobro iscijedi iz ranice sukrvicu, pak tu ranicu
 poli slanom vodom ili krečnom vodom, a možeš ju
 posuti i lugom.

Ako ti ono mjesto oteče, a ti metni hljeba umo-
 čena u mlijeko pa drži. Dabra je i vlažna obična
 zemlja, ili crvenica, samo je češće promijeni

Hodža.

LISTAK

Osman A. Gjikić-

Naš mladi pjesnik i književnik, marljivi i radini trudbenik oko podizanja prosvjetnog i kulturnog napretka našeg muslimanskog milleta, nakon duge i teške bolesti zaklopio je u subotu 30. marta o. g. svoje umorene oči i zamijenio ovaj svijet drugim.

I taman, kad je počeo gledati, kako se naš muslimanski elemenat podiže i razvija, u našoj zemlji; kako naš mlagji naraštaj hrli u škole i zanate; kako trči sve k procvatu i napretku svoje rojene grude, da na taj način ovu zemlju podigne na visinu civilizovanih zemalja Evrope — morade, na žalost, podleći nesretnoj sušici i svoj blagodarni rad ostaviti na drugima.

Teško mu je zamjenika naći jer njegov rad bio je mnogostran, a najviše koncentrirao se oko podizanja podmlatka, te je kao poslovogja društva „Gajret“ uregijvao list pod imenom „Gajret“, koji je megju mlagjima, a osobito megju gjacima uhvatio duboka korijena. Njegovom smrću za-

spalo je i to njegovo ljubimče, gdje je mogao žar svoje mladenačke poletne duše prečiti u čita-lučku publiku.

Svojim zlatnim perom znao je začiniti i ukrasiti osim „Gajreta* i druge listove, te si mogao čitati često u raznim listovima izljev njegove pjesničke duše, A još g. 1903. izdao je rahmetli Osman svoje „*Ašiklije*“, a šta je najljepše, gdje se baš zrcali njegovo plemenito srce, on izdaje ovo djelo, u korist muslimanskih siromašnih gjaka.

Godine 1902. — dakle prije godinu dana izdanja „Ašiklija“ izdao je rahmetli Osman „Muslimanskoj mladeži“ pjesme, koje su više vjerskog sadržaja i koje upućuju osobito našu mladež, da čuva svoju vjeru, koja ga je jedina u stanju sačuvati od svakog zla i nevolje, te na jednom mjestu veli:

„Sveta vjera Muslimanska Nek
nam vječno srce grije! Ne daj
Bože, gusta tmina Svjetlost
sunca da sakrije“!

Rahmetlija je takogjer svakom zgodom rado pomagao i gjaku, te je, tako rekuć, od svog vlastitog zaloga otkidao, i ovima pružao pomoćnicu ruku.

Kleta sudbina je htjela, da baš u 1. broju „Bisera“ konstatiramo smrt našega u radu druga. A kolika bi sreća bila, kada bi zajednički i s onom njegovom požrtvovnom ljubavi, u zajednici podizali kulu prosvjete: upućujući naš narod, a osobito mladež na dobro, dajući mu zdrave duševne hrane, da bi se u svakom pogledu podigao do one visine, koja mu po samom položaju i pripada.

Osman je zaklopio svoje trudne oči, ali njegov rad ostaje trajnim, a njegova požrtvovanost u nama će ostati kao putokaz, da bi se čvrsto držali one: Prosvjetom k slobodi!

Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasia!

Iz Islamskog svijeta.

Bagdatska željeznica. — Prigodom rođen-dana našega halife Njegovog Veličanstva Sultana Mehmeda Rešada dogotovljen je i dat prometu jedan znatan dio bagdatske željeznice. Ta željeznica počela se graditi prije deset godina. Za nju se interesovao čitav islamski svijet, kao što i danas prati svaki pedalj, koji se napravi na tom putu, koji vodi našim najsvetijim mjestima: Meki i Medini. Kroz taj dugi niz godina radi se na toj pruzi, koja je po Tursku od neizmjerne važnosti i dogotovljeno je od svega počam od Konje pa do Burg urlije nekih 328 km. — dok se je u prošloj godini izgradilo skoro 150 km. U idućoj godini sagrađiće se kako izgleda još preko 200 km. Tome odugovlačenju sa gradnjom bile su povod nesuglasice među Francuskom, Engleskom i Njemačkom. Uzrok je, bio i izmotavajuća i neiskrena politika Turske, dok nije došla nova era, da i Turski narod reče, da je gospodar u svojoj kući, te cijeneći važnost toga poduzeća požurio dograđjenje ove korisne, kulturne tečevine.

Svečanosti otvorenja ove godine prisustvovali su između ostalih Džavid bey, ministar gragjevina, g.

Hugnenin, direktor anadolske željeznice i Husein Džahid bey, poslanik u turskom parlamentu.

Ovom prilikom u promet stavljeni dio željeznice iznosi 140 km. Počinje od Doraka preko Atane do Mamure. Iz Atane do Mersina vodi na more već odavno izgragjena željeznička pruga. Ovu novu prugu prekida od glavne željezničke linije Konja—Ergili pa Durak Bagdadu još kojih 90 km. nezgotovljena puta. Taj put, koji počinje od Ulu-Kišle do Doraka, uza sve nastojanje nije se mogao dogotoviti radi tehničkih poteškoća. Mnogobrojne ćuprije i prokopi kroz krševita brda Turos usporili su radnju da ovom prilikom i ovaj dio ne bude predat javnom prometu. Od ovih 90 km. dograditi će se ovog ljeta još 54 km. dočim ostalih 34 km. zbog vrleti i provalija moći će biti gotovo tek slijedeće godine.

Na ovom dogotovljenom putu bagdatske željeznice data je koncesija istom društvu, koje je gradilo glavnu liniju na izgragjenje i sporednih pruga od Toprak—Kale pak do Iskenderuna. Ovoj se pruzi pripisuje velika trgovačka važnost, jer njena zadnja stanica, Iskenderu-u, tako je zgodna pomorska luka, da danas-sutra postane najzgodnija tačka malo-azijskih obala za izvoz na more žita i drugih sirovina iz unu-

trašnjosti plodne Anadolije i blagoslovljene Mezopotamije.

Na glavnoj liniji od Mamure u pravcu prema Halebu takogjer se dograguje 150 km. projektirane pruge, tako, da će putnici, osobito hadžije, koji neće morem da putuju moći prije godinu dana sjednuvši na Haj-dar-paši u udobni kupe, te proputovavši pitomi Anadol i pustu Arabiju osvanuti pred kapijom Resulullahova grada Medine. A odavle karavanom u Meku, dok kroz koju godinu i tuda ne preleti željeznica, da skrati onaj dugački današnji put. M. B.

Mladi naš književnik iznio je u ovom malom djelu 14 prilično uspjelih sličica i profila iz našeg života.

Mi djelo ovo preporučamo našim čitateljima, jer će u njemu naći zdravih, zabavnih i poučnih misli, koje ga mogu samo oplemeniti.

„Sličice i profili“ dobivaju se ili kod samog pisca ili u I. muslimanskoj nakladnoj knjižari u Mostaru. — h. —

Književnost.

Uspomena Pejgamberova preseljenja iz Meke u Medinu. Izašla je ovih dana iz štampe u Egiptu jedna nova knjižica pod naslovom: „Uspomena Pejgamberova hidžreta“, koju je napisao i vlastitom nakladom izdao vlasnik „El-Menara“: Muhumed-Rešid-Riza. Sa stoji se od opisivanja hidžreta, od dogagjaja Hanefi bega Nasifa, koji su se zbili prilikom njegova pozivanja u Islam, te ogovara, koji prikazuje važnost hidžreta i pozivanja muslimana, da počnu računati vrijeme od hidžreta sunčanim godinama, a da prestanu s mjesečnim. Pribilježio: S, Firuz.

„Islam i kultura,“ — Još g. 1894. izdao je naš vrijedni književnik svojom nakladom djelo „Islam i kultura“ g. Osman Nuri Hadžić. Djelo je izašlo kao odgovor prof. Milanu Nedeljkoviću, koji se je u „Ljetopisu Matice Srpske“ na najnedostojniji način oborio na našu svetu vjeru — na Islam.

Od kolike je važnosti ovo djelo, ne trebamo ovdje isticati. Osobito, kad se uzme u obzir, da je svestrano obragjeno u lahkom i razumljivom stilu, te će i kod inovjerca naići na ugodno čitanje. — Samo se djelo preporuča.

Ovdašnja „Prva muslimanska nakladna knjižara“ je dosta mali broj ostalih od primjeraka ovoga djela od samoga pisca prekupila, te ga sama raspačaje.

Pošto će se i ova mala zaliha brzo raspačati, to preporučamo našim čitateljima, da to djelo čim prije naruče.

Cijena je vrlo snižena od 1'50 K na 1'20 K, a pogotovo za pretplatnike našega lista stajaće samo 1 K.

Naručuje se ili preko uredništva „Bisera“ ili preko I. muslimanske nakladne knjižare u Mostaru,

Muallim.

Sličice i profili. — Napisao A. Hifzi Bjelavac. Tisak Hrv. dioničke tiskarne u Mostaru god. 1911. Cijena 80 h.

Kulturne bilješke,

Narodni dobrotvor. — Mi Mostarci se imamo ponositi sa našim veleposjednikom i gradskim načelnikom g. Mujagom Komadinom, a mislim i sav muslimanski elemenat, kad čuje za ime svoga dobrotvora, ostaće vječno haran ovome imenu.

Koliko je dobra učinio u pogledu poljepšanja grada, najbolje svjedoče radnje, koje se izvode. Tu je električna rasvjeta, banja, te novi most i proširenje Luke ulice; a kolikoće još toga biti.

A sad ćemo reći u čemu je njegova darežljiva ruka učinila dobro našem miletu. Njegovom ponukom i njegovim troškom, podignut je muslimanski ženski mekteb u Brankovcu, te se je prije dva mjeseca počelo sa uzgojem našeg ženskinja u vjeri, podučavanjem u elementarnim naukama, kao i ručnom radu. Tu polazi preko 60 naših curica, koje će danas sutra steći toliko u nauci i ručnom radu, da će se kasnije s malo muke moći, tako rekuć, same usavršavati, da će biti dobre majke i domaćice.

Njegovo najnovije djelo jeste: *Muslimanski gjački konvikt Majage Komadine*. U Brankovcu je svoju veliku, lijepu i prostranu zgradu dao naš vrli rodoljub u tu svrhu. Unutarnji poregaj je posvema preudesio, te će početkom školske godine 1912./13. primiti u svoj konvikt od 30—40 naših siromašnih mladića, da im dade prilike, da se mogu o njegovu trošku izobrazavati u ovdašnjim školama.

U prvom će redu imati prvenstvo siromašni dječaci bez roditelja iz Mostara, a onda iz cijele kršne nam Hercegovine, dok se ne popuni broj 40.

Mi se radujemo ovom plemenitom djelu našeg Mujage Komadine, te mu ovom zgodom želimo od Svevišnjeg Allaha dugo zdravlje, a za ove silne žrtve neka mu dobri Bog stostrukom mjerom u svemu nadoknadi.

Živio naš dobrotvor g. Mujaga Komadina!

Pomognimo „Gajretu“. Kod nas je u Bosni i Hercegovini najhumanitarnije društvo „Gajret“, koje godimice izdaje lijepe svote gjacima kao štipendije i

i potpore. Ovo društvo ima i svoje artikle, koje se prodaju, te od tog ima društvo i lijepu pomoć. Ne bi smjelo biti ni jednog muslimana, koji ne bi trošio ove predmete, a time bi indirektno pomogao svoje

U svakoj veseloj, a i žalosnoj zgodi, trebao bi se svaki musliman da sjeti „Gajreta“, makar s malom novčanom potporom, jer zrno do zrna pogača, a to dobro ovom društvu dogje.

Ne bi smjeo ni jedan musliman u Bosni i Hercegovini biti, a da nije član „Gajreta“, makar s malim mjesečnim prinosima.

Pred očima svakog muslimana treba da stoji: Pomogni „Gajret!“, a to treba i propagirati, pak je naša budućnost sačuvana.

Prva muslimanska nakladna knjižara u Mostaru. —

Naskoro će se navršiti devet mjeseci, što je vlasnik i izdavaatelj našeg lista gosp. Muhamed-Bekir Kalajdžić prekupio knjižaru Gjüre Džamonje, koju pod gornjim naslovom vodi. Gosp. Kalajdžić je knjižaru preuredio i snabdjeo svim artiklima, koji zasijecaju u tu struku. Ovo je prva i jedina muslimanska nakladna knjižara u cijeloj našoj domovini, koja, kako se iz samog naslova vidi, ima taj plemeniti i hvalevrijedni zadatak, da u svojoj nakladi izdaje korisne knjige za naš narod, radi čega je mi našim čitateljima najtoplije preporučujemo.

Razno.

Kako ćeš najlakše revidirati množenje? Dogodi se, da čovjek potroši mnogo vremena, dok se uvjeri, je li dobro pomnožio jedan broj s drugim. A to je vrlo jednostavan način. N. pr. 5684×327 Proizvod

17052

11368

39788

1,858,668

je 1,858.668. Ako sad saberemo množenik : $5 + 6 + 8 + 4 = 23$, pa množitelj $3 + 2 + 7 = 12$ kod množenika ćemo sabrati: $2 + 3 = 5$ a kod množitelja $1 + 2 = 3$. Sad ćemo $5 \times 3 = 15$ ili $1 + 5 = 6$. Kod proizvoda mora izaći opet 6. Probajmo $1 + 8 + 5 + 8 + 6 + 6 + 8 = 42 = 4 + 2 = 6$. I sad mi je množenje pravo. Može se računati i sa najvećim brojevima, a opet se može na isti način osvjedočiti, je li dobro pomnoženo. X.

Kada se gdje žanje. Na zemlji se žanje gotovo po svu godinu. U januaru žanji u Argentini i Novoj Selandiji; u februaru i martu u zapadnoj Indiji i Egiptu. U martu je žetva u najvećem jeku na otoku Cipru u maloj Aziji, Persiji i na Kubi.

U maju žanju u Kini i Japanu, dočim su juni i juli mjeseci, kad se žanje kod nas i u opće u cijeloj

južnoj Europi i srednjoj Americi. U augustu žanju u Srednjoj Europi i Englezkoj, a u septembru i oktobru u Švedskoj i Norvežkoj. U južnoj Africi i Amerikanskoj republici Peru dozrijeva žito u novembru. U decembru se nigdje ne žanje. Kako se vidi, u godini je u jedanaest mjeseci žetva, ali ipak ne obilujemo hljebom.

Elektromagnetička biljka. U južnoj Americi u republici Nikarangua ima jedna biljka, koja ima u sebi elektromagnetična svojstva, te joj je za to i ime: Thyt-o loca electrica. Kad je čovjek hoće da odreže, oćuti u nožu taki električni udarac, da se gotovo prestraši. Ako joj se na 8—10 koračaja približiš s kompasom, stane se igla naglo okrećati, ako ga metnemo povrh biljke, onda se igla neprestano okreće. Magnetizam te biljke se mijenja — oko 2 sata po podne je najjači.

Zanimive rečenice o braku. Arapi imaju ovo mišljenje o braku: „Brak je kao zlatni kafez, tko je u njemu, želio bi van, a onaj, koji je vani, čezne za njim“. — Traži od žene savjeta, ali radi, kako sam hoćeš! — Istočna je rečenica: „Ako je žena malena, sagni se k njoj, ali o svakoj stvari, koju misliš započeti, posavjetuj se sa njome“. Španjolac misli: „Brak je vreća, u kojoj možeš megju 99 ljutica naći jednu jegulju“. — „Punica je i od šećera gorka“. — „Ljubomorni muž je sličan pijanici, znađe, gdje se vino dobro mjeri“. Rumunji pak kažu: „Bračna sreća jest: nijema žena i gluhi muž“. Francuz drži o braku: „Tko vjeruje ženi, vara se, a tko ne vjeruje, toga ona vara“ Nijemac kaže: Peći i ženi je mjesto kod kuće“.

Može li majmun naučiti govoriti? Kako je Darwinova nauka zahvatila bila velikoga maha, to su i liječnici počeli u velike proučavati život i razvoj majmuna. Liječničko društvo Johana Hopkina učinilo je ozbiljan pokus, da majmuna nauči govoriti. Odgojitelj je majmuna bio, koji se je zvao „Ham“, kapetan Fridrik d' Osta. On je Hama naučio izgovarati „mama“, „da“ i „ne“, a lahko mu je išlo izgovarati samoglasnike, dočim je druge glasove nejasno izgovarao. Majmun je bio „civilizovan“, on lijepo sjedi za stolom i jede sve jestvine sa obitelji kapetanovom. Majmun se je danju odjevao, a noću bi odjeću snimio i lijepo je složio na stolicu. — Kako se vidi od majmuna ostane samo majmun.

Otrovne jame. Čovjek ne može pojmiti, da bi se igdje moglo naći otrovnih jama, a eno na otoku Javi imade čitava jedna dolina, zvana Guero-Upas, u kojoj se razvijaju zagušljive ugljikove pare, od kojih se pogiba. Ovakova jama je nagjena i u Sjedinjenim sjevero-američkim državama u Jekowstone National Parku, gdje su — ne sluteći na zlo — zabranili lov, da se divljač umnoži, ali na njihovu žalost nagjoše u toj jami veliku hrpu krepalih životinja — otrovala ih jama.

Narodne zagonetke

Piikupio u narodu: **O. A. Balić.**

- 1.) Ide ovca preko doca i nosi sto šoca.
- 2.) Gurava baka sve polje preskaka.
- 3.) Kad vidiš onda ga ne vidiš, a kad ništa ne vidiš onda njega vidiš.
- 4.) Dugo, bijelo sav svijet preplelo.
- 5.) Na tavan se penje a kosti nema.

Prometaljka.

Složio: **Sarim, Mostar.**

a, a, b, e, i, i, l, n, s, u.

Ako gornja slova ispromećeš i dobro poredaš, daće ti ime glasovitog arapskog genija.

Poruke i odgovori uredništva.

Naš list nije mogao na 1. o. mj. točno izaći, jer su u sarajevskim štamparijama slagari štrajkovali, a i danas u nekim ne rade, pa su zbog toga neki listovi iz Sarajeva ovdje se štampali, radi toga smo mi tek na 3. o. mj. sa ovdašnjom štamparijom ugovor sklopili.

Pošto je ovaj broj — kako gore napomenusmo, zakasnio, — to bi morao i drugi broj zakasnuti te da se tome zakašnjenju i daljnjem neurednom izlaženju izbjegne, mislimo 2 i 3 broj zajedno na 1. jula izdati, te će tako u buduće uvijek točno i na pravo vrijeme moći izlaziti.

M. Č. Č. Dobro bi bilo, kad bi nas se i s kojim prijevodom sjetio : Recimo s kakvom crticom ili pripovijesti s turskog ili arapskog.

M, selam,

Vašu pjesmu donijecemo u idućem broju, Javite se kojom stvari u prozi, jer pjesama na pretek imamo.

M. selam.

J. T. U Vama ima pjesničke žice, satno je treba malo više usavršiti, a to će biti trudom i dobrom voljom. Eto nešto smo donijeli. Samo radite i ustrajni budite, jer svaki je početak težak.

M. s ela.m.

A. M. u. B. Vaše radnje ni nz najbolju našu volju nismo mogli donijeti, jer ste slabo temu obradili. Ali ipak nemojte klonuti nego pokušajte nešto drugo! imajući na umu, da niko nije odmah pjesnik i književnik postao, jer u svemu se truda i napora iziskuje. Svaka stvar ako se više puta prorešeta, onda će zaista vrijediti.

M. selam.

N. N. Možda u idućem broju. Ali ako imate što drugo — pošaljite, jer i onako ovakovog gradiva previše imamo.

M. selam.

Hf. n. S. Isto i za Vas, samo smo se od Vas većem radu nadali, jer znamo, da s radovima obilujete

M. selam.

Našim čitaocima.

Prvi broj našeg lista šaljemo svima onima, za koje držimo, da će se na isti pretplatiti. Stoga najljepše umoljavamo sve one, koji se ne misle na naš list pretplatiti, da nam izvole isti **odmah povratiti**.

Ujedno molimo p. n. gospodu, koja misle biti pretplatnici „Bisera" da nam unaprijed izvole poslati cijelu ili bar polu-godišnju pretplatu, jer opstanak lista „Bisera" zavisiće jedino od njegove pretplate. Zato unaprijed napominjemo, da nam niko ne zamjeri, što mu se ne će — ako ne bude unaprijed poslao pretplate — poslati drugi broj.

Otpравниštvo.

